

Да 100-годдзя з дня нараджэння Авяр'яна Дзеружынскага

НЕПАЧУТАЕ... НЯСПЕТАЕ...

Было гэта ў тых гады, калі не толькі па Беларусі, Украіне, Расеі, але і па ўсім шматлюдным Кітаі гучала яго “Мяцеліца”. Гэтая заліхвацкая, іскрамётная песня, сапраўды, як тая перададліжная завіруха, разганяла па жылах кроў, сваім гарачым імпэтам растапляла снег, клікала ў снежную далячынь, дзе звінела на ўсе лады беларускае вяселле...

Тады, у пяцідзсятых-шасцідзсятых гады мінулага стагоддзя назіраўся сапраўдны росквіт айчыннай паэзіі, як і літаратуры ўвогуле, а таксама пік творчасці такіх паэтаў-песеннікаў, як Анатоль Астрэйка, Алесь Бачыла, Анатоль Вялюгін, Іосіф Скурко, Адам Русак, Авяр'ян Дзеружынскі. Яны былі тады надзвычай запатрабаванымі цэлай плеядай маладых беларускіх кампазітараў Ул. Алоўнікам, Ю. Семянкінай, І. Любанам, і самадзейнымі М. Шуміліным, І. Кузняцовым...

Я сняжыначкі, я сняжыначкі
Сваім сэрцам растаплю.
Ведай, міленькі, ведай, міленькі:
Цябе моцна я люблю...

Гэта радкі верша Авяр'яна Дзеружынскага “Мяцеліца”, які паклаў на музыку гарадзенскі самадзейны кампазітар М. Шумілін. Песня хутка разляцелася па Беларусі і не толькі. Усё сваё жыццё сааўтар яе любіў, выступаючы перад чытачамі і слухачамі, паўтараць, што песня стала сапраўды народнай ды асабліва любімай і папулярнай у Кітайскай Народнай Рэспубліцы...

Паэтыка вершаў, ці проста тэкстаў для будучых песен, Авяр'яна Дзеружынскага вельмі простая, яна цалкам грунтуецца на нацыянальных матывах і традыцыях, але разам з тым прыкметна пашырае як тэматыку, так і магчымасці выкарыстання новых выяўленчых сродкаў ды яшчэ з элементамі народнага досціпу ды гумару. З-пад яго пяра выходзіць цэлы шэраг гумарыстычных вершаў, некаторыя з якіх адразу становяцца песнямі: “Сабірайся ў госці, мой дзядок”, “Нездаровіцца”, “Камар жэніцца стары” ды іншыя. А вершы, якія просяцца на музыку, так і тоўпяцца ў кожным новым зборніку паэта.

Трэба сказаць, у тых гады звярнуць увагу кампазітараў-песеннікаў на свае лірычныя вершы не ўдавалася многім паэтам. Нават такім майстрам паэтычнага слова, як Пятрусь Броўка, Пятро Глебка, Аркадзь Куляшоў, Пімен Панчанка. Большасць твораў здавалася ім то складанымі па метрыцы, то занадта алегарычнымі, каб народ мог іх з лёгкасцю ўспрымаць ды спяваць. А лірычныя ды гумарыстычныя вершы Авяр'яна Дзеружынскага, як зазначае ва ўступным слове да зборніка яго выбраных твораў “Вернасць” (серыя “Школьная бібліятэка”, выдавецтва “Мастацкая літаратура”. Мінск, 1998 г.) літаратуразнаўца Маргарыта Яфімава, “адпавядалі народнаму складу мыслення, асаблівасцям мастацкага ўспрымання” на той час.

Бясспрэчнай удачай паэта-песенніка ў 50-я гады мігулага стагоддзя сталі вершы, пакладзеныя на музыку, “Цвітуць лугі мурожныя”, “Мінскі вальс”, “Песня аб Мінску”. Творы загучалі на Беларускім радыё разам з папулярнай ужо “Мяцеліцай”. На жаль, цяпер яны, як і многія цудоўныя беларускія песні тых гадоў, забытыя. Хоць бы праграму адмысловую хто веў на радыё “Культура” ці сабраў бы прыхільнікаў беларускай песні ў сацыяльных сетках... Ды, відавочна, настальгія ў масавую свядомасць і ў душы беларусаў-сучаснікаў яшчэ не прыйшла...

У 90-х гадах мінулага стагоддзя, падчас маёй працы ў бюро прапаганды мастацкай літаратуры Саюза беларускіх пісьменнікаў, Авяр'ян Сафонавіч шмат ездзіў з іншымі пісьменнікамі па Беларусі, выступаючы ў працоўных калектывах, у навучальных установах. Яго з цікавасцю слухалі і людзі старэйшага пакалення, і зусім яшчэ юныя – дзеткі ў садках.

Авяр'ян Дзеружынкі да таго ж аўтар звыш дзесятка кніжак-маляванак для дзяцей. Памятаю, я настолькі палюбіў яго песенныя вершы, што і сам пачаў спрабаваць іх выконваць пад акампанемент дзіцячага акардыёнчыка, які я ўсё часцей браў з сабою на сустрэчы. Потым я пачаў пісаць нават музыку на яго іншыя творы, якіх у шматлікіх зборніках паэта была не адна сотня. Тады я зразумеў, як многа песен страціў, недачакаўся наш народ у больш пазнейшы перыяд, калі новае пакаленне кампазітараў проста ігнаравала творчасць цудоўнага народнага паэта-песенніка...

А песні гэтыя я і зараз захоўваю, берагу і рыхтую да выдання. Песні, мала кім яшчэ пачутыя і няспетыя.

Мікола Трафімчук,
паэт і выдавец

Ад аўтара:

А. Ф. Дзеружынскі нарадзіўся **10 чэрвеня 1919 года** ў в. Хляўно Кармянскага раёна на Гомельшчыне.

У выпадку апублікавання матэрыялу ганарар прашу не налічаць і не высылаць...